

Oponentský posudek
Jana Vargovčiková

Název práce: „Lobbing a jeho regulace v České republice“ (diplomová práce)

Autorka práce: Bc. Anna Hujová

V závěrečné práci si studentka Anna Hujová vzala za cíl navrhnout způsob regulace lobbingu pro Českou republiku. Ve své práci se opírá o široký a kvalitní přehled dostupné literatury k tématu a snaží se prostřednictvím postupného vymezení pojmů a přehledu dosavadních pokusů o regulaci dopracovat k vlastním doporučením pro případnou regulaci lobbingu. Je vidět, že autorka získala dobrý přehled o možnostech regulace lobbingu a identifikovala hlavní variace, které se v různých zemích vyskytují. Lze také ocenit, že k problematice přistupovala s citlivostí vůči českému kontextu.

Po formální stránce je práce zpracovaná velmi kvalitně, struktura kapitol je vyvážená a autorka cituje většinou správně. Poměrně nevyvážená je deskriptivní a analytická složka práce - deskriptivní tvoří příliš velký podíl, na úkor analytické. Celá 4. kapitola například působí jenom jako shrnující popis, který mohl být přínosem před lety, který však dnes již čtenář najde v mnoha jiných publikacích ve stejné podobě. Větším přínosem by byl například přehled existujících regulací strukturovaný tematicky, čili podle jednotlivých náležitostí regulace (kontrolní orgány a sankce, rozsah zveřejňovaných informací v registru, apod.), na nějž by pak plynule navazoval autorčin vlastní návrh regulace pro ČR. Po formální stránce také chybí zdůvodnění menšího nesouladu práce se zadáním, které počítá s tím, že se „autorka zaměří konkrétně na práci vybraných lobbistických firem a hlavní adresáty jejich požadavků“, tato část se však v práci neobjevuje.

Po obsahové stránce lze vyzdvihnout, že se autorka zhostila tématu, k němuž zatím není v českém prostředí dostupných mnoho zdrojů, kde je potřeba pro důkladné zmapování minulých pokusů o regulaci po informacích pátrat, což je náročné časově i pro organizaci práce a třídění zdrojů. Tak, jak lze pochválit širší a množství materiálů, z nichž autorka vychází, však již nelze vždy pochválit práci autorky s těmito zdroji. Autorka sice vytváří dobrý přehled různých přístupů k definicím pojmů či k typologii lobbistů, bohužel však ve své práci také nekriticky přebírá formulace, argumenty a perspektivu obhajoby lobbingu a lobbistů, místo toho, aby k fenoménu lobbingu přistupovala s odstupem badatele. Pro ilustraci pasáž z kpt. 1.1.1: „Lobbing a lobbistické aktivity i jeho aktéři se zde musí vyrovnávat s podobnými problémy, kterým čelili na počátku dvacátého století ve Spojených státech amerických.“ Implicitní tvrzení, že „v zahraničí“, zde myšleno v USA, je lobbing akceptován a chápán jako běžná a prospěšná součást politického života, je poměrně daleko od pravdy.

Nedostatek kritické reflexe zdrojů se projevuje i v části 1.1.3 (Funkce lobbingu), kde jako hlavní funkce lobbingu autorka uvádí „přesvědčování veřejných činitelů, které se děje na základě faktů a pádných argumentů (...) Dále lobbing plní informační funkci a snaží se k daným tématům poskytnout co nejuplněnější a nezkreslené informace. Toto tvrzení dokládá lobbista G. V. Litman...“. Z prací, jež analyzují praktiky lobbingu je poměrně zřejmé, že důvod, kvůli němuž tisíce firem a organizací investují do lobbingu jako do efektivní praktiky vlivu, není ten, že by měly zájem poskytovat rozhodovatelům co nejuplněnější a nezkreslené informace. Už vůbec pak není zřejmé, proč by cílem kapitoly diplomové práce mělo být rehabilitovat lobbistickou profesi, jak autorka uvádí v úvodu ke kapitole 2 (Lobbing není trestná činnost).

V poslední kapitole autorka nabízí svůj návrh základní koncepce regulace lobbingu v ČR. Koncepce je jasná a formulace pečlivě zvolené. Bylo by možná ke zvážení, zda v definici lobbingu (s. 63, 6.2.1) není potřeba přímo zahrnout snahu o vliv, totiž, že jde o činnost s cílem ovlivnit rozhodování veřejných činitelů, stejně jako upřesnit, co se míní „danou oblastí“ („Patří mezi ně analýza dané oblasti, vypracování expertních stanovisek, atd.). Pokud má text kapitoly být návrhem regulace, měl by myslet na jednoznačnost definicí. Závěrečná kapitola, jelikož není přesnou textací návrhu zákona o lobbingu ale spíše podkladem pro takový návrh, by působila ještě lépe, pokud by tam, kde volí jedno z možných řešení (např. kontrolní úřad), zdůvodnila tuto volbu s odkazem na její alternativy (např. zdůvodnila, proč navrhuje zřízení Českého úřadu pro kontrolu lobbingu spíše než připsání této kompetence Národnímu kontrolnímu úřadu tak, jak to navrhoval EPS nebo proč není vhodným úřadem Ministerstvo vnitra, jako v návrhu zákona poslanců Sobotky, Tejce, Lišky, Kováčika a Jakoubkové.

Práce je sice úzce tematicky vymezena, což lze obecně považovat za předpoklad kvality, kritéria diplomové práce by však naplňovala o něco lépe, pokud by byla doplněna o teoretický rámec disciplíny, ve které chce být obhájena. Mohlo by jít zejména o perspektivu studia veřejné politiky či perspektivu teorie zájmových skupin, které nejsou zmíněny ani slovem.

Závěrem bych podotkla, že ponechávám na posouzení komise, do jaké míry lze dané zadání vůbec považovat za vhodné pro diplomovou práci. Ta je specifickým žánrem akademické práce, který umožňuje studentům dokázat, že si osvojili metody badatelské práce, rozumí tomu, jak bádání v daném oboru funguje a předvedli toto na dobře vymezeném a ne příliš ambiciózním zadání. Navrhnout regulaci lobbingu pro ČR není ani tak zadáním badatelským jako spíše zadáním politickým či zadáním pro experta, odborného poradce kompetentního orgánu. V hodnocení však k této poznámce nepřihlížím, neboť odhadnout vhodnost zadání není zodpovědností studenta.

Vzhledem ke kvalitnímu formálnímu zpracování, kvalitní a široké bibliografii a také svědomitému přístupu ke složitému tématu, na druhou stranu však také s přihlédnutím k naznačeným nedostatkům, hodnotím práci jako **dobrou**.